

**REDDINGSPLAN
VOOR
NATUUR
& BIODIVERSITEIT**

7 SEPTEMBER 2010

GROEN! wil ambitieus Vlaams reddingsplan voor natuur en biodiversiteit

2010 is door de Verenigde Naties uitgeroepen als het Internationale Jaar van de Biodiversiteit. En dat is nodig. Want de biologische rijkdom van onze planeet gaat aan een hoog tempo verloren. Het was de bedoeling de achteruitgang van de natuur en de biodiversiteit te stoppen tegen 2010. Maar dat is geheel mislukt.

Van 18 tot 29 oktober vindt een grote internationale conferentie rond biodiversiteit plaats in Nagoya (Japan): de tiende COP (Conference Of the Parties) of bijeenkomst in opvolging van het internationaal verdrag rond de biodiversiteit van Rio (1992). Het biodiversiteitsverdrag kwam er tot stand samen met het klimaatverdrag. Beide zijn van even groot belang en zijn met mekaar verweven.

Naast klimaat is biodiversiteit dé grote uitdaging voor de XXIste eeuw. Net als voor het klimaatprobleem is het ook hier 5 voor 12 en is dringend actie nodig. Anders dreigt een massaal uitsterven van soorten, zoals nooit gezien de laatste 60 miljoen jaar¹. Op de conferentie in Nagoya moet een globale strategie vastgelegd worden voor de komende tien jaar om de teloorgang van de soorten wereldwijd te stoppen en om een aanvang te maken met het herstel van de biodiversiteit.

De Europese Unie kan op deze conferentie een belangrijke rol spelen. Als we ten minste de lessen getrokken hebben uit het Europese falen op de Klimaattop te Kopenhagen. Ook nu weer zal van groot belang zijn hoe we ecologische doelstellingen integreren met sociale doelstellingen en voldoende inspelen op de grote noden in het Zuiden.

Op de Europese leefmilieuraad van 20 december zullen bovendien de doelstellingen op vlak van natuur en biodiversiteit voor Europa voor het komende decennium vastgelegd worden ("Biodiversiteitsstrategie 2020").

¹ sinds het uitsterven van de dinosaurïërs.

Via het Europees voorzitterschap kan Vlaanderen en meer inz. Vlaams milieuminister Joke Schauvliege mee het verschil maken.

Er is al vast een grote conferentie gepland in Gent op 8 en 9 september: *"Biodiversity post-2010. Biodiversity in a Changing World"*. Met veel aandacht voor de economische meerwaarde van natuur en biodiversiteit.

Minister Schauvliege zal er de hoon waarnemen. Maar in feite is dit geheel misplaatst. Vlaanderen heeft maar recht van spreken binnen Europa en op de conferentie in Japan, als het zelf het goede voorbeeld geeft.

En dat is nu juist het grote pijnpunt. Vlaanderen mist elke geloofwaardigheid als het gaat om natuurbehoud of bescherming van de biodiversiteit. We zijn zowat de slechtste leerlingen van de klas binnen Europa, zelfs wereldwijd.

GROEN! wil ambitieus Vlaams reddingsplan voor natuur en biodiversiteit

Investeren in biodiversiteit en natuur = investeren in een groene economie

De uitdaging van Nagoya

Europa: nood aan een ultiem reddingsplan: de 5 actiepunten van het Europees Milieubureau

Biodiversiteit en Natuur in Vlaanderen

1. Afbakening natuurgebieden
2. Oppervlakte met effectief natuurbeheer
3. Natuurrichtplannen
4. Bosuitbreiding
 - 4.1 Zonevreemde bossen: 7.132 ha bos potentieel bedreigd
 - 4.2 Vlaanderen is netto-ontbosser
 - 4.3 Boscompensatie wordt niet uitgevoerd
 - 4.4 Minder bos, meer toegankelijkheid
 - 4.5 Vlaams Fonds Tropisch Bos gekortwiek
5. Habitat-richtlijn - Europese instandhoudingsdoelstellingen
6. Beheersovereenkomsten met natuurdoelen

Open ruimte in Vlaanderen is opnieuw vogelvrij verklaard

Vlaanderen versteent

Projectontwikkelaars krijgen vrij spel

Herziening RSV

Reparatiedecreet

Groen! werkt aan een Vlaams reddingsplan voor de Biodiversiteit

- (1) Werk maken van voldoende ruimte voor biodiversiteit en natuur
 - a. Afbakening van natuur
 - b. Bosuitbreiding
 - c. Vrijwaren van open ruimte
- (2) Werk maken van een billijke vergoeding voor ecologische diensten
 - a. In eigen land: milieubeheersovereenkomsten als vergoeding voor milieudiensten
 - b. Financiering van natuurbehoud en –ontwikkeling in derde landen
- (3) Werk maken van een groen netwerk
 - a. Realisatie van groene corridors
 - b. Realisatie van gecontroleerde overstromingsgebieden
 - i. Aanleg van klimaatbuffers
 - ii. Waterhuishouding
 - iii. De Kust
 - iv. Bossen
 - v. Grotere natuurgebieden
- (4) Aanpassing van lijninfrastructuur
- (5) Werk maken van milieu-kwaliteit en soortenbescherming
Instandhoudingdoelstellingen
- (6) Werk maken van biodiversiteitsbeleid op lokaal niveau

Investeren in biodiversiteit en natuur = investeren in een groene economie

Nochtans kunnen investeringen in natuurbehoud- en ontwikkeling, in het herstel en de verdere uitbouw van diensten die milieu en natuur ons bieden, een drievoudige meerwaarde bieden (net zoals investeringen in klimaatbescherming):

1. investeren in natuurfuncties is een integraal onderdeel van een **groene economie** en groen economisch herstelplan: we kunnen nieuwe economische sectoren lanceren en groene jobs creëren;
2. investeren in meer natuur zorgt ervoor dat we onze doelstellingen op vlak van biodiversiteit, maar ook op vlak van **milieu (klimaat)** kunnen waar maken. Natuurbescherming en de strijd tegen de opwarming van de planeet gaan hand in hand;
3. investeren in meer natuur heeft een **sociale meerwaarde**: natuur en zachte recreatie wordt voor zoveel mogelijk mensen dicht bij huis reëel mogelijk.

We moeten af van het dwangbeeld dat je enkel welvaart en werkgelegenheid kunt creëren door natuur te vernietigen en biodiversiteit te verschromen. Het tegendeel is waar. De toekomst is aan nieuwe groene rijkdom en groene jobs door het behoud en het herstel van open ruimte, landschappen, een levende bodem, watertafels en waterberging, genetische diversiteit, natuurlijke hulpbronnen en door het bewaren en het ontwikkelen van nieuwe natuur.

Op die manier kunnen we mee vorm geven aan een nieuwe economische sector van **natuur(project)-ontwikkelaars** en **natuurontwikkelingsbedrijven** die door de overheid, beheerders van regionale landschappen of stadsbossen of door de privé (landbouw, toerisme, horeca, vastgoed) ondersteund en vergoed worden voor geleverde **ecologische diensten**.

Op die manier kunnen honderden nieuwe groene jobs gecreëerd worden of bedreigde jobs (bv. in de landbouw) behouden blijven. Veel van deze jobs bieden ook perspectieven voor lager geschoolden, ook in meer landelijke gebieden.

Een natuur-investeringsprogramma kan zo een onderdeel vormen van een ruimer groen economisch programma (Groene New Deal) waardoor duizenden groene jobs kunnen verzekerd worden.

Deze visie vindt internationaal steeds meer bijval, ook bij het bedrijfsleven. Dat bewijst de TEEB-studie (*"The Economics of Ecosystems and Biodiversity"*)² gemaakt in opdracht van de

² : zie : <http://www.teebweb.org/>

G8. Het besef groeit dat veel economische activiteiten voor een groot deel afhankelijk zijn van de ecosysteemdiensten³ die gratis geboden worden door natuur en biodiversiteit. Economische activiteiten kunnen “biodiversiteit neutraal” of zelfs “positief” zijn (zorgen voor een toename in plaats van een afname van biodiversiteit). Producten kunnen beoordeeld worden op hun ‘biodiversiteit vriendelijkheid’.

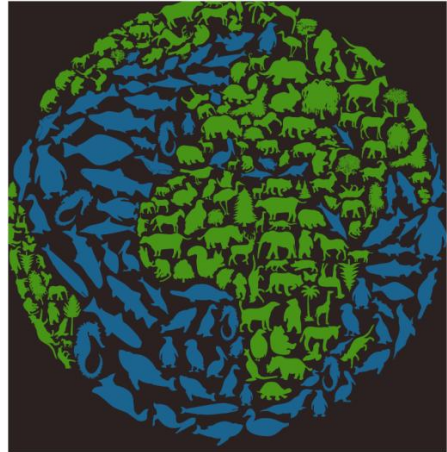
Maar het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat grote multinationals zoals nu al WALMART of BRITISH AMERICAN TOBACCO hun productie op deze manier groen wassen.

³ : Enerzijds zijn er de diensten die de natuur (de ecosystemen) zelf leveren en die de mensen en de menselijke economie ten goede komen : deze diensten noemt men doorgaans “ecosystem services”. In de tekst gebruiken we de term ‘ecosysteemdiensten’. Anderzijds zijn er de diensten die mensen leveren ten gunste van bepaalde ecosystemen (bosbeheer, landschapsbeheer, soortenbehoud, natuurontwikkeling, ...). In dat geval spreekt men van “ecological services”. In de tekst gebruiken we de term ‘ecologische diensten’.

De uitdaging van Nagoya

De biodiversiteit op aarde gaat dermate achteruit dat de gevolgen voor de mensheid „ernstig” zijn als er niet snel wat aan gedaan wordt. Dat schrijft secretaris-generaal Ban Ki-Moon van de Verenigde Naties in een VN-rapport⁴ ter voorbereiding van de top te Nagoya, dat verscheen op 10 mei.

Het wetenschappelijke rapport vat de huidige en toekomstige bedreigingen van de natuur op aarde samen. Het rapport benadrukt dat met de teloorgang van de biodiversiteit ook de welvaart en het welzijn zullen afnemen. Natuurbehoud is nodig om de opbrengst van de landbouw en de visserij en de aanvoer van schoon drinkwater te bestendigen. Het rapport waarschuwt ook voor natuurrampen. Voorbeelden van voortdurende bedreigingen van de natuur zijn klimaatverandering, overbevissing en de kap van tropische bossen.

In 2002, tijdens de grote VN-duurzaamheidstop in Johannesburg, spraken de deelnemende landen af dat ze in 2010 de snelle achteruitgang van de biodiversiteit ‘significant’ zouden hebben teruggedrongen. Dat is niet gelukt, concludeert de VN nu. De bedreiging is soms zelfs toegenomen.

De conventie over de biodiversiteit (CBD) werd intussen ondertekend door 193 landen. In de conventie wordt gesteld dat ecosystemen, soorten en genetische hulpbronnen kunnen gebruikt worden ten bate van mensen, op voorwaarde dat alle mensen op aarde er wel bij varen en dat dit niet leidt tot een afname van de biodiversiteit. Vandaar de nood aan substantiële investeringen in het behoud van biodiversiteit, investeringen die ook zullen zorgen voor belangrijke ecologische, economische en sociale meerwaarden.

Op de opvolgconferentie te Nagoya moeten nieuwe en zo dwingend mogelijke doelstellingen vastgelegd worden voor de periode na 2010. Daarnaast zullen de onderhandelingen zich wellicht toespitsen op het “**Access and Benefit Sharing Protocol**”(artikel 15 van de Conventie) dat er moet voor zorgen dat ontwikkelingslanden rechtvaardig vergoed worden voor hun aandeel in het behoud van natuurlijke rijkdommen. Landen die genetische hulpbronnen ter beschikking stellen, hebben recht op een rechtvaardige vergoeding van landen die daar gebruik van maken. Dat dient vastgelegd te

⁴ Global Biodiversity Outlook 3 : zie : <http://gbo3.cbd.int/>

worden in sluitende wederzijdse overeenkomsten ⁵ die zeker voldoende rekening houden met inheemse bevolkingen en hun traditionele kennis.

Europa: nood aan een ultiem reddingplan: de 5 actiepunten van het Europees Milieubureau⁶

Ook de landen van de EU zijn er niet in geslaagd om de doelstellingen van het Europees BAP (Biodiversiteit Actie Plan) te halen. Dat bleek bij de halftijdse evaluatie van het BAP in 2008 en bij de voorstelling van het tweede implementatierapport van de Habitatrichtlijn in 2009. De EU staat nog mijlen ver af van de realisatie van het Natura 2000 Netwerk. Het Europees Milieubureau stelt volgende dringende acties voor:

1. Ambitieuze doelstellingen niet enkel voor het stoppen van het verlies aan biodiversiteit, maar ook voor het **herstel van ecosystemen** - daarnaast ook concrete doelstellingen voor het behoud van natuurlijke hulpbronnen (grondstoffen, maar bv. ook voor bodem, ruimte en landgebruik).
2. Een investeringsprogramma in het **behoud en het herstel van natuurlijk kapitaal** door de vergoeding van ecologische diensten (bijv. in de vorm van agro-milieubeheersovereenkomsten in eigen land of door de overdacht van middelen naar ontwikkelingslanden als vergoeding voor de ecosysteemdiensten die landen in het Zuiden in stand houden en aanbieden.
3. Een investeringsprogramma in uitvoering van de Vogel-, Habitat- en de Integrale Water- richtlijn, in '**groene infrastructuur**', m.n. een natuurlijk netwerk van groene verbindingsgebieden, klimaatbuffers en overstromingsgebieden en de groene inbedding van bestaande transportinfrastructuur (bv. snelwegen en spoorwegen).
4. Een **sterker wettelijk kader**: de doelstellingen op vlak van biodiversiteit en behoud van natuurlijke hulpbronnen zijn nu te vrijblijvend – er moeten meer dwingende doelen afgelijnd worden. Ook de bodem dient beschermd te worden via een Bodembeschermingsrichtlijn. En er dient dringend paal en perk gesteld te worden aan de opmars van invasieve soorten overall in Europa via vastgelegde procedures van identificatie, monitoring en uitroeiing.
5. Duurzame **transities** in de sleutelsectoren: landbouw, visserij en energie:
 - a. Subsidies in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GBL) dienen gekoppeld te worden aan milieubeheersovereenkomsten met alle landbouwers

⁵ MAT : “mutually agreed terms”

⁶ European Environmental Bureau, Biodiversity Protection after 2010 – Time to launch the Ultimate Rescue Plan, febr. 2010

- b. De visserijvloot wordt verminderd en er wordt enkel nog gekozen voor milieuvriendelijke visserijmethodes
- c. Er wordt consequent werk gemaakt van de doelstellingen vervat in het '20/20/20'-klimaat/energie – pakket van de EU – de 10% doelstelling voor biobrandstoffen dient verlaten te worden.

Biodiversiteit en Natuur in Vlaanderen

Op vlak van biodiversiteit staat Vlaanderen met rode kaken. 28% van de planten- en diersoorten in Vlaanderen zijn met uitsterven bedreigd.

Vlaanderen haalt de decretale doelstellingen op vlak van natuur van geen kanten. De Vlaamse regering lapt de bepalingen van het natuurdecreet en de natuurdoelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen aan haar laars. De afbakening van grote éénheden natuur (GEN en GENO in het kader van het Vlaams Ecologisch Netwerk) en van natuurverwevingsgebieden (IVON), de realisatie van 10.000 hectaren nieuw bos en de aanwijzing van Europese habitatrichtlijngebieden voor bedreigde soorten blijven achterwege. Bijna één op drie planten- en diersoorten in Vlaanderen zijn bedreigd, door versnippering, milieuvervuiling en door de klimaatverandering.

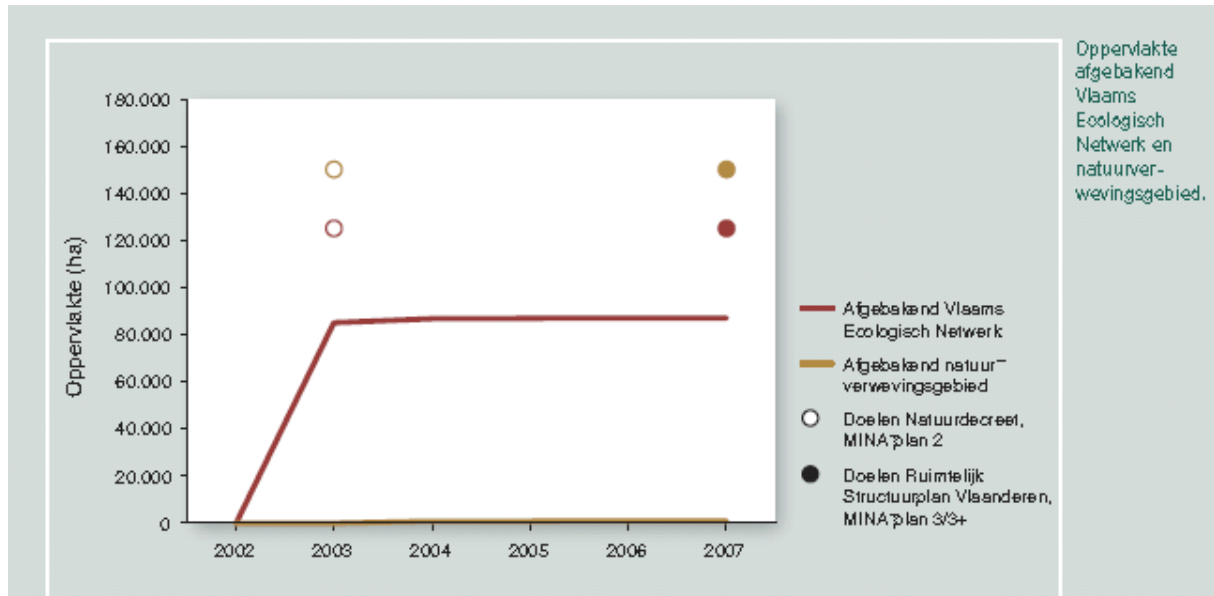
De internationale en Europese afspraken op vlak van biodiversiteit tegen 2010 werden niet gehaald. Net als de langetermijndoelstelling verwoord in MINA-plan 3 (p. 189): *“Tegen 2010 het verlies van de biodiversiteit, met inbegrip van de genetische diversiteit stopzetten door instandhouding, ontwikkeling en herstel van de natuur en het natuurlijk milieu en door het duurzaam gebruik van ecosystemen en soorten.”* Vlaanderen is hier niet in gelukt. Ook andere landen niet. Maar in Vlaanderen weegt dit nog veel zwaarder door omdat de hoeveelheid open ruimte en natuur sowieso nog veel kleiner is dan in andere landen of zelfs in andere vergelijkbare regio's.

7. Afbakening natuurgebieden

Om de versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en tot grotere en beter verbonden leefgebieden voor planten en dieren te komen, voorzien het Natuurdecreet, de opeenvolgende MINA-plannen en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen 125.000 ha Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), met daarnaast 150.000 ha natuurverwevingsgebied en een onbepaalde oppervlakte natuurverbindingengebied (IVON).

Zeven jaar na het streefjaar in het Natuurdecreet en het MINA-plan 2 (2003) en drie jaar na het streefjaar in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (2007) is 70 % van het Vlaams Ecologisch Netwerk (87.045 ha) en amper 1% van het natuurverwevingsgebied (1.529 ha) afgebakend.

De afbakening loopt achter op schema en tussen 2003 en 2007 is er geen significante vooruitgang geboekt. Of m.a.w.: het afbakingsproces is na de groene ministers quasi stil gevallen.

Het uitblijven van een ontsnippering van de natuur vormt een ernstig knelpunt voor het stoppen van het verlies van biodiversiteit. (cf. INBO: Natuurindicatoren – 2008)

8. Oppervlakte met effectief natuurbeheer

Het MINA-plan 3 plande de realisatie van 50.000 ha gebieden ‘met effectief natuurbeheer’ tegen 2007. Met het MINA-plan 3+ kwam er een uitstel tot 2010. De indicator omvat de erkende en de Vlaamse natuur- en bosreservaten, de andere natuurgebieden beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en de militaire domeinen met een natuurprotocol. Eind 2007 was er 39.365 ha of bijna 79 % gerealiseerd. Ruim de helft van die toename kwam er via het instrument ‘erkende natuurreservaten’. **Op basis van de huidige trend zal de doelstelling pas omstreeks 2013 worden bereikt. Indien de dalende trend van de uitgaven en subsidies voor terreinverwerving zich voortzet, zal deze doelstelling nog later worden gerealiseerd** (cf. INBO, Natuurindicatoren – 2008).

9. Natuurrichtplannen

Voor Speciale beschermingszones (SBZ, Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden), gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk VEN, Natuurverwevingsgebieden (NVWG) en Natuurverbindingsgebieden, alsook alle groen-, park-, buffer- en bosgebieden (circa 285.000 ha), moet of mag een natuurrichtplan (NRP) worden opgemaakt (INBO). Deze procedure is opgestart in 5 pilootgebieden, die amper 5% van de doelstelling dekken. De procedure is erg complex en wordt opnieuw geëvalueerd. Als men echt zou gaan voor de uitvoering van deze

natuurrichtplannen zou men nochtans heel wat groen werk kunnen creëren. Dan zou er veel meer personeel moeten ingezet worden ook voor de opmaak van deze plannen.

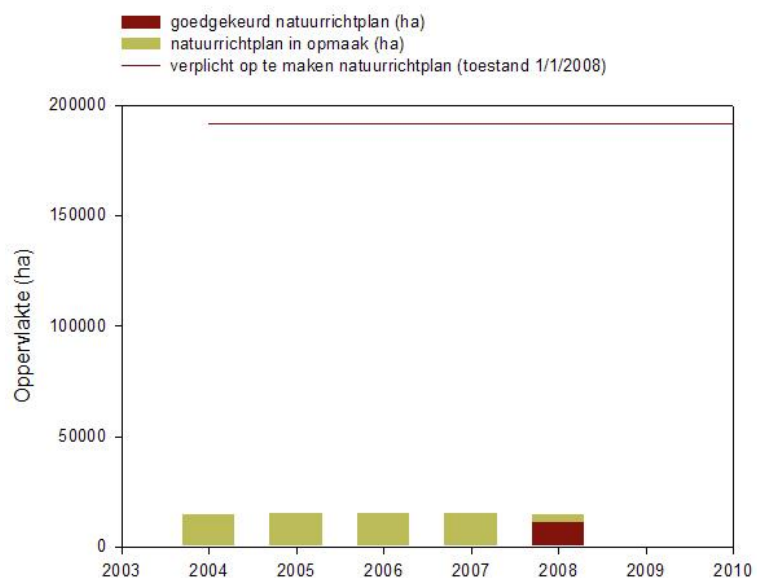
Hoewel de bosgroepen hun meerwaarde bewijzen op het terrein en reeds vele privé bouseigenaars ondersteunen in het beheer van bos blijft het feit dat voor meer van de helft van bossen (54%) geen enkele vorm van bosbeheerplan bestaat. Ook dit is een gemiste kans op extra groene tewerkstelling.

10. Bosuitbreiding

In de langetermijnplanning Bosbouw stond de doelstelling om tegen dit jaar (2010) in Vlaanderen tot 12% bosoppervlakte te komen. Die bosoppervlakte is nodig om te voldoen aan vragen en behoeften inzake natuur, klimaat, recreatie, buffering, houtproductie, fijn stof bestrijding. Die doelstelling heeft Vlaanderen niet gehaald.

Vlaanderen telde eind 2009 net geen 145.00 ha aan bosoppervlakte, goed voor een bosindex van ongeveer 10 procent. Vergelijkbare economische topregio's zoals de Parijse omgeving, Groot Londen of Nordrhein-Westfalen doen het systematisch beter dan Vlaanderen op vlak van bosoppervlakte. In Europese context scoort het Vlaamse gewest slecht wat betreft het aandeel bosoppervlakte. Berekend ten opzichte van de totale landoppervlakte heeft Vlaanderen, na Ierland, het laagste aandeel bos in de EU15.

De Vlaamse regering stelde in haar regeerakkoord nochtans dat ze elke Vlaming een basisnatuurkwaliteit wil garanderen. Die doelstelling komt ernstig onder druk te staan. Momenteel groeit de bevolking sneller aan dan de bosoppervlakte⁷, of omgekeerd: de oppervlakte bos per inwoner neemt af. Het rapport 'Natuurverkenning 2030' stelt letterlijk: *“Om de huidige oppervlakte bos per inwoner te behouden, dient de bosoppervlakte, net als de bevolking, met 12 % toe te nemen tussen 2005 en 2030. Op basis van de huidige bosoppervlakte betekent dat een stijging van 17 500 ha of van 700 ha per jaar.”*

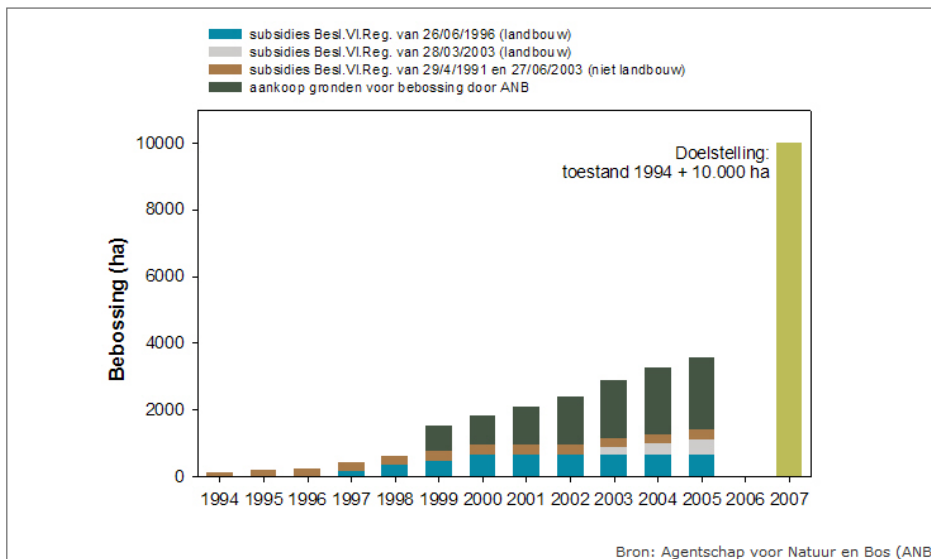

⁷ Natuurverkenning 2030, Inbo

De bosuitbreiding in Vlaanderen verloopt bijzonder traag. Verklarende factoren zijn volgens het INBO o.m. de omslachtige procedures, de hoge grondprijzen, maar vooral het gebrek aan draagkracht bij de landbouwsector.

In alle grote en middelgrote steden (57) zouden er stadsbossen gerealiseerd worden. Er zijn 16 stadsbosprojecten opgestart (maar nog lang niet gerealiseerd).

Indicator: Oppervlakte bosuitbreiding

4.1 Zonevreemde bossen: 7.132 ha bos potentieel bedreigd

Bijna één derde (bijna 46.000ha) van de totale Vlaamse bosoppervlakte is zonevreemd. Het heeft geen expliciete groene bestemming in de ruimtelijke plannen en is dus de facto sterk bedreigd. In antwoord op een parlementaire vraag van Vlaams volksvertegenwoordiger Dirk Peeters stelde minister Muyters⁸ dat 7.132 hectare bos in Vlaanderen ‘potentieel bedreigd’ is. Het gaat voornamelijk om bossen die nu gelegen zijn in woon- of industriezones. Het merendeel van die potentieel bedreigde bossen ligt in de provincies Limburg (2.907 ha) en Antwerpen (2.538 ha).

⁸ Schriftelijke vraag van Dirk Peeters aan Vlaams minister Muyters: vraag nr. 31 van 13 oktober 2009

Waar liggen bossen in Vlaanderen? (oppervlakte in ha)

	Limburg	Antwerpen	Vlaams-Brabant	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	totaal
woongebieden	1.503	1.930	593	448	205	4.679
recreatiegebieden	1.384	1.835	160	332	158	3.869
natuurgebieden	28.238	12.972	13.245	6.752	3.652	64.859
overige groengebieden	1.738	2.675	1.702	1.337	1.340	8.792
bosgebieden	5.811	16.258	4.978	3.860	868	31.775
agrarische gebieden	4.552	6.638	4.201	3.283	706	19.380
industriegebieden	1.404	653	85	279	32	2.453
overige gebieden	5.130	3.192	393	7	331	9.053
totaal:	49.760	46.153	25.357	16.298	7.292	144.860

4.2 Vlaanderen is netto-ontbosser

Het zijn mooie voornemens maar in de praktijk blijkt dat er een grote kloof gaapt tussen de goede voornemens die het beleid maakt en wat er in de praktijk effectief gebeurt.

Uit de 'Bosbarometer 2009' van de Vereniging Bos in Vlaanderen bleek dat in 2008 156 hectare met vergunning ontbost werd, terwijl er amper 152 hectare bos is bijgekomen. Op papier is de doelstelling om elk jaar 769 hectare netto-bosuitbreiding te realiseren, in de praktijk verdwijnen er jaarlijks hectares aan bos.

In de periode 2003-2009 werd via bestemmingswijziging 919 ha bos van een niet-groene bestemming opgenomen in een groene bestemming. Bijna 700 ha landbouwgebied kreeg op die manier een groene bestemming. Dat goede nieuws wordt echter overschaduwd door de 1.809 ha bos die via een ontbossingsvergunning tussen 2001 en 2009 verdween. Op 7.923 aanvragen voor een ontbossingsvergunning werden er slechts 278 (3,5 procent) geweigerd. Het komt er in de praktijk op neer dat alle bossen in industrie- en woongebied, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen, dienstverleningsgebieden, ontginningsgebieden, bufferzones, militaire gebieden en agrarische gebieden in feite eenvoudig ontbost kunnen worden. De VBV maakt bovendien een belangrijke kanttekening: *“het gaat hier om bij het bosbeleid gekende ontbossingen: illegale ontbossingen en administratieve vertragingen zorgen ervoor dat de oppervlakte ontbossingen ongetwijfeld nog een pak hoger ligt.”*⁹

⁹ Bosbarometer 2009, VBV

4.3 Boscompensatie wordt niet uitgevoerd

Wie een bos kapt, moet daarvoor compenseren. Dat kan in natura, door nieuwe bomen aan te planten of door een bijdrage te storten in het Boscompensatiefonds. In de meeste gevallen wordt bij kap echter gekozen voor een financiële compensatie. Het fonds beheert die gelden al sinds 2001: er steekt ondertussen bijna 6 miljoen euro in, goed voor 850 ha bos, maar werd tot nu toe niet aangesproken. Minister Schauvliege onderzoekt al lang of gemeenten ook toegang kunnen krijgen tot dit boscompensatiefonds.

De regelgeving en procedures blijken immers weinig flexibel, zodat er al snel vele hindernissen opduiken wanneer plaats gezocht wordt om nieuwe bomen te planten. Het oude Veldwetboek speelt voor veel privégronden en het verzet vanuit de landbouwsector blijft groot. Dit verzet vertaalt zich in negatieve adviezen van de Administratie.

Die moeilijkheid om nieuwe locaties voor nieuw bos te vinden, was ook één van de redenen waarom een succesvolle 'Kom op tegen kanker actie' als het Boompjesweekend in 2010 sneuvelde. Op zes jaar tijd werden in het kader van die actie 300.000 bomen geplant. De actie werd op de duur niet meer ondersteund door het Agentschap Natuur en Bos. Eén van de redenen was de besparing die bij het agentschap werd doorgevoerd en waarbij het communicatiebudget met 20 procent gekort werd¹⁰. Een andere reden was dat het steeds moeilijker werd om gronden te vinden om aan te planten...

Een bezwaarschrift bij de Raad van State zorgde er bijvoorbeeld voor dat de plannen voor het stadsbos in Gent (nog zo'n prioriteit uit het RSV) weer even konden opgeborgen worden.

Het is een bosbeleid dat niet getuigt van veel coherentie. Beschikbare gelden zoals die van het Boscompensatiefonds worden niet aangesproken. Op nuttige werkmiddelen (zoals die voor communicatie en sensibilisatie) wordt bespaard, wetgeving is vaak niet aangepast en administraties zijn niet mee in het beleid en voeren obstructie.

Stemmen gaan soms ook op om de bosbehoudsbijdrage af te schaffen. Voor Groen! is dit onbespreekbaar want dan geven we weer een belangrijk wapen uit handen.

4.4 Minder bos, meer toegankelijkheid

Wat wel beter loopt zijn de inspanningen rond meer toegankelijkheid van bossen en de aanleg van speelbossen. Minister Schauvliege wil een toegankelijkheidsregeling in 60% van de bossen tegen 2015. In totaal zijn er 2362 ha bos en natuurreserveaat aangeduid als speelzone (situatie 01/04/2009). Daar zou tegen eind 2010 nog eens 250 ha bijkomen (volgens MINA 4). Minister Schauvliege wil 1000 ha speelzones extra (+ 45%) tegen 2015.

¹⁰ Verslag commissievergadering C193, 20 april 2010

4.5 Vlaams Fonds Tropisch Bos gekortwiekt

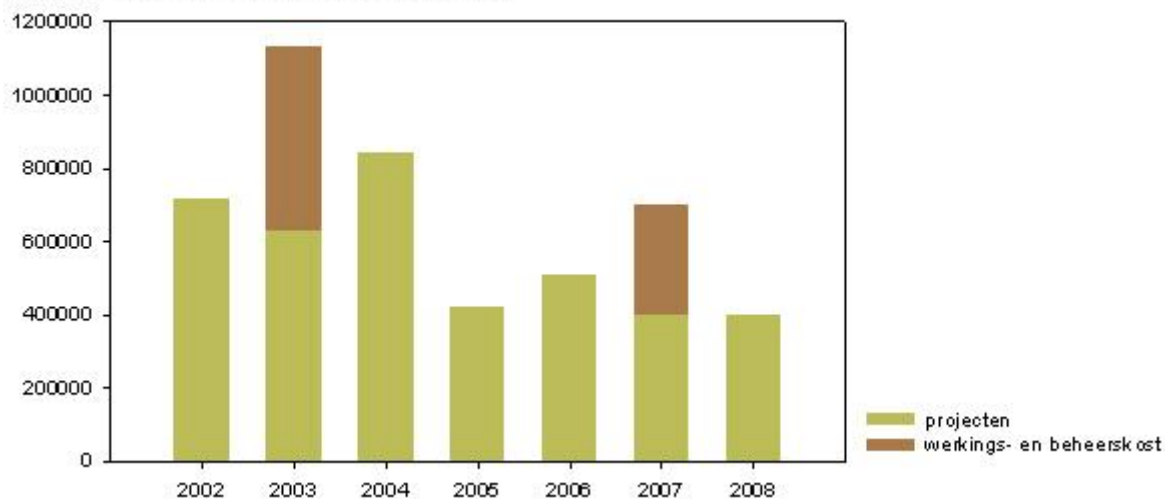
Eén vijfde van de wereldwijde CO₂-uitstoot is voor rekening van tropische ontbossing. Werken aan bosbehoud en het verhinderen van al dan niet illegale ontbossing, zijn belangrijke factoren in het reduceren en verhinderen van CO₂-uitstoot.

Bosbehoud en bosuitbreiding in eigen land zijn een eerste stap en maken de wereld duidelijk dat we zelf het goede voorbeeld geven.

Het Vlaams Fonds Tropisch Bos werd destijds opgericht door minister Vera Dua, en ondersteunde bosbehoud en kleinschalige (her)bebossingsprojecten in het Zuiden. Hoe bescheiden de werking van het Fonds Tropisch Bos ook was, het betekende toch een betekenisvolle bijdrage aan het ontwikkelen van duurzaam internationaal bosbeheer en bosbehoud.

Het Vlaams Fonds Tropisch Bos is al jaren in vrije val. Het is nochtans een goed voorbeeld van vergoeding voor het waarborgen van ecosysteemdiensten in het Zuiden.

Uitgaven Vlaams Fonds Tropisch Bos (euro)

11. Habitat-richtlijn - Europese instandhoudingsdoelstellingen

In dit jaar van de biodiversiteit gaat veel aandacht naar de instandhoudingsdoelstellingen bv. voor soorten en habitats. De Vlaamse regering legde eind juli 2010 de doelstellingen eindelijk vast. Maar ze moeten nu ook nog in werkelijkheid worden omgezet.

Momenteel zijn er maar 2 van de 47 habitats van Europees belang die zich over de ganse lijn in een gunstige staat van instandhouding bevinden. Driekwart van de habitats bevindt zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Dat is geen oppositietaal – dat staat zo te lezen in MINA 4, het ontwerp van Milieubeleidsplan 2011-2015 van minister Schauvlieghe (p. 73). Ze krijgen een zeer slechte score omdat minstens één van de criteria (oppervlakte, areaal (verspreidingsgebied), kwaliteit en toekomstverwachting) zeer ongunstig scoort.

Daarnaast zijn er nog zeven habitats (15 %) die matig ongunstig scoren. Ter vergelijking: in Nederland scoort 55% van de habitats matig ongunstig en 8% echt gunstig.

Iets meer dan een kwart van de soorten (16 soorten, 27 %) wordt gunstig geëvalueerd in Vlaanderen. Voor 21 soorten is de staat van instandhouding zeer ongunstig. Voor 13 soorten (22 %) is de score matig ongunstig.

12. Beheersovereenkomsten met natuurdoelen

In het kader van de Vlaamse Programma's voor Plattelandsontwikkeling kunnen landbouwers vijf jaar durende beheersovereenkomsten sluiten met de Vlaamse overheid waarbij ze zich verbinden om meer voor milieu, natuur en landschap te doen dan wettelijk opgelegd is.

Voor de periode 2007-2013 werden de volgende beheersdoelstellingen vastgelegd: de eerste vier hebben specifiek natuurbehoud als doel – de laatste twee zijn eerder gericht op milieu:

- het perceelrandenbeheer: het tot stand brengen van een beschermingsstrook langs waterlopen, holle wegen en andere kwetsbare elementen;
- het herstel, de ontwikkeling en het onderhoud van kleine landschapselementen;
- de soortenbescherming (instandhouding van akker- en weidevogels en hamsters)
- het botanisch beheer (natuurvriendelijk beheer van graslanden);
- de erosiebestrijding;
- het verbeteren van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater (vermindering bemesting).

Er zijn afzonderlijke doelen per type beheersovereenkomst.

Door het uitblijven van Vlaamse regelgeving voor de planperiode 2007–2013 werden in 2007 amper afgelopen overeenkomsten hernieuwd of nieuwe overeenkomsten gesloten.

- beheersovereenkomsten perceelrandenbeheer: eind 2007 1.236 ha perceelranden (4,9 keer het vooropgestelde doel);
- beheersovereenkomsten kleine landschapselementen: overeenkomsten voor 81,7 ha houtkant/-wal en 179 km heg (terugval tot 60 % van het vooropgestelde doel).

De beheersovereenkomsten die zich richten op ontwikkeling, behoud en herstel van agrarische soorten en levensgemeenschappen in daartoe afgebakende gebieden, kenden echter een beperkt succes:

- Beheersovereenkomst soortbescherming (weidevogelbeheer, hamsterbescherming) : 37% gerealiseerd van de beoogde 1500 ha - Bij het aflopen van de planperiode 2000-2006 was 48,2 % (724 ha) van de beoogde 1.500 ha gerealiseerd. Mede door het uitblijven van Vlaamse regelgeving voor de planperiode 2007-2013, was de beheerde oppervlakte eind 2007 gedaald tot 560 ha (37,3 % doelbereiking) (beoordeling INBO);
- Beheersovereenkomst botanisch beheer + natuur: 29% gerealiseerd van de beoogde 6000 ha.

SAMENVATTENDE TABEL

	MINA 3	MINA 3+	Pact 2020	MINA 4	Actuele toestand
Totale oppervlakte VEN afgebakend	125.000 ha (= 9 % opp)	125.000 ha tegen 2010		125.000 ha tegen 2015	87.025 ha (= 70%)
Totale oppervlakte natuurverweving afgebakend	150.000 ha	150.000 ha		150.000 ha	1.529 ha (= 1%)
Extra natuur	+ 38.000 ha				
bosuitbreiding	10.000 ha ecologisch verantwoorde bosuitbreiding en 10.000 ha tijdelijke bosuitbreiding				
Steden met stadsbos			Minstens 50% tegen 2020	40% tegen 2015	28% stadsbos- project <u>opgestart</u>
Oppervlakte onder effectief natuurbeheer	50.000 ha met effectief natuurbeheer tegen 2007	50.000 ha met effectief natuurbeheer tegen 2010		65.000 ha tegen 2015	40.358 ha
natuurrichtplannen	285.000 ha				5,1%
Instandhoudingsdoelstellingen in de 24 vogel – en 38 habitatgebieden (12 % opp Vlaanderen)	Doelstellingen in ontwikkeling	Doelstellingen worden bepaald	Vlaanderen heeft in 2020 voldoende habitats ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te	Doelstellingen moeten voor het grootste deel in voege zijn in 2015	Staat van instandhouding gunstig : soorten : 27% habitats : 4%

			realiseren.		
Beheersovereenkomsten		16.750 ha			
Perceelsranden	250 ha tegen 2006	250 ha tegen 2006			Bijna 500% (eind 2007)
Kleine landschapselementen	5000 ha tegen 2006	5000 ha tegen 2006			60% (eind 2007)
Soorten	1500 ha tegen 2006	1500 ha tegen 2006			37% (eind 2007)
Botanisch beheer	6000 ha tegen 2006	6000 ha tegen 2006			29% (eind 2007)

Open ruimte in Vlaanderen is opnieuw vogelvrij verklaard

Vlaanderen versteent

Tussen 1990 en 2006 nam de bebouwde oppervlakte in Vlaanderen toe met 577 km² of 32 %. In 2006 is 17 % van de Vlaamse oppervlakte (13.552 km²) bebouwd. In 1990 was dat nog 13 % (MIRA-T). In het jaar 2006 ging opnieuw 25 km² open ruimte verloren in Vlaanderen. Dat is 6,8 hectare of 10 voetbalvelden per dag¹¹. Als we deze ruimtevraat willen tegengaan, moeten we erkennen dat naast grondstoffen en brandstoffen, ook ruimte een schaars goed is waar we bijzonder zuinig moeten mee omgaan. Vooral omdat begroeide ruimte ook CO₂ vasthoudt en bescherming biedt tegen de opwarming van de aarde.

Projectontwikkelaars krijgen vrij spel

Het gaat zelfs van kwaad naar erger. De projectontwikkelaars krijgen in Vlaanderen terug meer en meer vrij spel, zowel op gewestelijk, provinciaal als gemeentelijk/stedelijk niveau. Ze kunnen terug overal hun zin doen. Grote wegenprojecten, grote shopping malls, logistieke centra, hinderlijke bedrijven, prestigieuze stadions: alles is weer mogelijk. De betonlobby draait op volle toeren. Alsof er geen problemen zijn op het vlak van ruimtegebrek, leefmilieu, leefbaarheid voor de bewoners of biodiversiteit.

Onder liberale druk werd het decreet ruimtelijke ordening van 1999 (DRO) uitgehold en werden de principes van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV) verder op de helling gezet. Inbreiding, bescherming van de open ruimte werden holle begrippen en op het terrein werd jaarlijks veel grond ingenomen voor beton en bebouwing.

Herziening RSV

De (2°) herziening van het RSV 1 die thans loopt houdt geen ruimtelijk herstel in, de bakens worden niet teruggezet. Integendeel, de Vlaamse ruimte zal verder verslonden worden door het verder versoepeld aansnijden van woonuitbreidingsgebieden hoewel er genoeg ruimte in de woongebieden beschikbaar is. Vlaanderen wil nog maar eens bijkomende industriegronden inkleuren terwijl er nog meer dan 12.000 ha buiten de havengebieden voorhanden is. Bovenop dit alles voorziet het Vlaamse regeerakkoord¹² dat ook in de gemeenten in het buitengebied KMO zones van meer dan 5 ha moeten kunnen ontwikkeld worden. Met alle gevolgen vandien voor de plaatselijke mobiliteit. We weten nu al dat er weldra allerlei actie- en straatcomités zullen ontstaan om zich te verdedigen tegen deze ontwikkelingen.

Deze herziening van het RSV werd ingezet op het moment dat de doelstellingen van het eerste RSV nog lang niet gehaald zijn. De Minaraad wees daar ook al op in zijn uitgebracht advies van 2 april 2009: *“De Minaraad meent dat de uitvoering van het huidige RSV*

¹¹ Zie Vlaamse Regionale Indicatoren, 2007, p. 314

¹² Vlaams regeerakkoord 2009-2014: Doorbraak 5, punt 1, blz. 47.

absolute prioriteit moet krijgen. Deze herziening zorgt voor een bijkomende vertraging hiervan, onder meer door de verschuiving van de planhorizon voor de realisatie van de bindende bepalingen naar 2012. De Minaraad heeft ernstige bedenkingen bij het nut en de noodzaak van het addendum.”

Dit verraadt natuurlijk de werkelijke agenda van deze regering. Men kiest nog steeds voor harde ontwikkeling ten koste van natuurwaarden. De Vlaamse regering spant zich wel in om dit ruimtelijk wanbeleid in een groen kleedje te verpakken en spreekt van ‘win-win’ en van ‘en-en’, zelfs van “quickwins” Groen! wil de zachte waarden hard verdedigen. Het is een verhaal van of – of, een verhaal van keuzes maken voor een duurzame toekomst.

Reparatiedecreet

Ook het zogenaamde reparatiedecreet van de Vlaamse codex dat net voor het zomerreces in juli werd goedgekeurd luidt geen herstelbeleid in voor onze Vlaamse ruimtelijke ordening. Woonuitbreidingsgebieden worden niet beschermd, verkavelingen gaan gewoon door. In bepaalde gevallen kan de Vlaamse regering zelfs door de Raad van State vernietigde RUPs toch verder uitvoeren en valideren zonder het Vlaamse parlement te raadplegen. Een zoveelste gemiste kans om orde op zaken te stellen en om ruimte te creëren.

Groen! werkt aan een Vlaams reddingsplan voor de Biodiversiteit

De Groenen dienen in het Vlaams parlement een resolutie in om werk te maken van een reddingsplan voor de biodiversiteit en de natuur in Vlaanderen om zo een reële bijdrage te leveren aan de nieuwe Europese en VN-doelstellingen voor na 2010 en tegelijk werk te maken van een belangrijk luik van een groen economisch investeringsprogramma.

We doen daarin 5 concrete voorstellen:

(6) Werk maken van voldoende ruimte voor biodiversiteit en natuur

Vlaanderen is een overbevolkte regio. We hebben nood aan meer open ruimte en aan voldoende ruimte voor natuur en bos. In het decreet natuurbehoud en in het RSV werden doelstellingen verankerd. Toch blijkt dit in de praktijk niet afdwingbaar. Er is dringend nood aan een inhaalbeweging.

1.1. Afbakening van natuur

De bestaande doelstellingen van het natuurdecreet en het RSV zijn het minimum. Groen! vraagt de onmiddellijke afbakening van de volle 125.000 ha VEN en de start van de afbakening van het verwevingsgebied (IVON). De afbakening van het VEN moet voor eind 2010 afgerond zijn – de afbakening van het IVON voor eind 2012.

Daarbovenop wil Groen! de discussie openen over een uitbreiding van het VEN (nieuwe natuurontwikkeling) en van het IVON (extra natuurverwevingsgebieden, bv. ook in woonzones of KMO-zones: naast groen/geel ook groen/rood en groen/paars).

Investeren in natuurbehoud, -herstel en –ontwikkeling heeft een uitdrukkelijke sociale en economische meerwaarde. De Vlaamse overheid moet dit dan ook meer gaan zien als economische projecten en hiervoor private partners zoeken. De uitbreiding van de oppervlakte van gebieden in effectief natuurbeheer en de natuurrichtplannen kunnen mee in deze optiek bekeken worden. Er is o.m. nood aan meer natuurreservaten en tegelijk aan duidelijke afspraken i.v.m. toegankelijkheid.

Daarnaast is er meer waardering van de overheid nodig voor het vele vrijwilligerswerk dat nu al gebeurt op vlak van natuurbeheer. De natuurbeherende verenigingen hebben recht op een betere omkadering.

1.2. Bosuitbreiding

Er is ook nood aan meer bos in Vlaanderen. 25% van alle bossen in Vlaanderen is zonevreemd en kan dus gekapt worden. En dat terwijl Vlaanderen één van de bosarmste regio's van Europa is. Elke logica is hier zoek. Er is nood aan een onderzoek naar de

bestaande zonevreemde bossen – waardevolle gebieden krijgen een nieuwe bestemming als bos – de eigenaars krijgen een billijke planschade betaald.

Er moet ook dringend duidelijkheid komen over de aanwending van de bosbehoudsbijdragen die betaald worden ter compensatie van ontbossing. In de praktijk blijft dat deze middelen zelden tot effectieve herbebossing leiden. De vraag is dan ook of nog verder kan verantwoord worden dat de herbebossingsplicht gewoon wordt afgekocht.

Naast het ontmoedigen van ontbossing kan er een veel forsere aanmoediging komen van nieuwe bebossing en van de opmaak van bosbeheerplannen. Boseigenaars en andere grondbezitters moeten in bebossing nieuwe groene investeringskansen zien.

Voor de realisatie van de 57 stadsbossen kan mede als een grote sociale en economische uitdaging gezien worden om de rand van steden aantrekkelijker te maken, nieuwe zacht-recreatieve activiteiten aan te trekken en veel groene jobs te creëren. De komende jaren zou dit een absolute prioriteit kunnen worden. De sociale meerwaarde voor alle stadsbewoners is ook een sterk argument.

Structuurplan heeft dringend een stappenplan nodig voor bosuitbreiding

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) bevat bindende doelstellingen voor het buitengebied. 2007 was de deadline voor het uitvoeren van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, waarin ook de realisatie van 13.664 hectare bijkomende bossen was opgenomen. Er werd echter slechts 4.000 hectare bijkomend bos gerealiseerd, wat overeenkomt met 29 % van de doelstelling¹³

Met de tweede herziening van het RSV werd de einddatum voor het bereiken van die objectieven met vijf jaar uitgesteld tot 2012. De beperkte verwezenlijkingen van de voorbije jaren stemmen echter weinig hoopvol dat we de komende jaren alsnog een inhaalbeweging kunnen maken.

We hebben dringend behoefte aan een stappenplan om een effectieve uitvoering van de bijkomende bossen te realiseren tegen 2012. Er was en is een grotere nood aan een 'uitvoeringsplan' voor het huidige RSV dan aan een tussentijdse herziening.

Ten slotte is het dringend nodig dat er terug middelen komen voor de projecten die gesteund werden door het Tropisch Bosfonds en dat er nieuwe projecten gezocht worden. Dit als aanzet naar een veel ruimer engagement van Vlaanderen voor de financiering van biodiversiteitsprojecten in het Zuiden.

¹³ Bosbarometer 2009, VBV

1.3. Vrijwaren van open ruimte

Vlaanderen blijft verstenen tegen een hels tempo. Elke dag gaan er in Vlaanderen bijna 7 ha aan open ruimte verloren. Of tien voetbalvelden. Steeds meer ruimte wordt opgeslokt door wegen en voorzieningen voor auto's en vrachtwagens. Deze Vlaamse regering maakt ook werk van de uitbreiding van het aantal bedrijventerreinen. Hoewel in feite veel bestaande terreinen wachten op sanering en heringebruikname. Daarnaast is het vooral de woonfunctie die veel ruimte opeist.

Volgens tellingen van het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed zijn er in de woongebieden in Vlaanderen nog ruim 410.000 onbebouwde percelen beschikbaar, goed voor meer dan 59.000 ha woongebied. Hierop kunnen rekenkundig nog 800.000 à 910.000 woonegelegenheden gerealiseerd worden. Volgens een schatting van de Bond Beter Leefmilieu zou het zelfs gaan om 675.000 onbebouwde percelen. Daarbij komt nog het feit dat minstens een 10.000-tal woningen in Vlaanderen al langdurig leegstaan. Het aansnijden van nieuwe woonuitbreidingsgebieden is dus strikt genomen overbodig.

Groen! wil gemeenten belonen die niet overgaan tot de aansnijding van woonuitbreidingsgebieden. Tegelijk willen we het activeren van onbebouwde percelen nog sterker aanmoedigen via een speculatieheffing die oploopt in de tijd.

- De **aansnijding van woonuitbreidingsgebieden** werd door deze regering makkelijker gemaakt. Terwijl Vlaanderen al stuk verkaveld is. Groen! verwerpt deze versoepeling en dringt juist aan op stimuli voor gemeenten om geen nieuwe woonuitbreidingen goed te keuren. Gemeenten die kiezen voor het schrappen van voorziene woonuitbreidingsgebieden of verkavelingen en deze omzetten in natuur- of landbouwzone krijgen een extra-dotatie uit het gemeentefonds. Deze "open-ruimte-bonus" wordt bepaald op basis van de jaarlijkse extra-inkomsten die er zouden zijn bij verkaveling (berekend op basis van aantal wooneenheden – gem. inkomen en daaruit voorkomende belastingen– extra afgeleide inkomsten).
- In het decreet grond-en pandenbeleid wordt een activeringsheffing voorzien. Het gaat om een facultatieve gemeentelijke heffing, die echter verplichtend wordt als een voldoende grote spanning wordt aangetoond tussen de woonbehoefte en het bouwpotentieel in de gemeente. Groen! pleit voor **een heffing die stijgt naarmate het perceel langer onbebouwd blijft**.

(7) Werk maken van een billijke vergoeding voor ecologische diensten

Landbouwers die in eigen land zorg dragen voor de natuur en voor het milieu hebben recht op een royale vergoeding. Internationaal hebben landen die hun natuur en biodiversiteit bewaren zodat die nog ten dienste kan staan van alle mensen, ook recht op een eerlijke vergoeding.

In de internationale literatuur over ecologische economie heeft men het in dit verband steeds meer over PES : “payment for ecological services”. Daarbij maakt men een onderscheid tussen het vergoeden van **actieve PES-projecten** waarbij betaald wordt voor menselijke arbeid die ecologische meerwaarde creëert (bv. het aanplanten van een nieuw bos) en de vergoeding voor **passieve PES-projecten**, een betaling voor het behoud van bestaande natuurwaarde, zonder toevoeging van menselijke arbeid, bv. de Ecuadoriaanse regering die afziet van olieboringen in het Yasuni Nationaal Park

Dit soort betalingen dient zo veel mogelijk te gaan naar natuurbehoud, natuurherstel of nieuwe natuurontwikkeling. Natuurontwikkeling of vergoedingen ter compensatie van natuurvernietiging elders, is meestal geen goed idee. Net zo min als het werken met natuurverbruiksrechten naar analogie met CO₂-emissierechten. Toch zit deze logica al vervat in bepaalde Europese of Vlaamse wetgeving (Habitatrichtlijn, artikel 6.4 ¹⁴ of de al genoemde herbebossingsplicht in het Bosdecreet).

a. In eigen land: milieubeheersovereenkomsten als vergoeding voor milieudiensten

Op dit moment is er een wirwar van subsidies voor beheersovereenkomsten met milieu-, water- of natuurdoeleinden in het kader van Vlaams en Europees milieu-, natuur- of plattelandsbeleid.

Groen! stelt voor om in de toekomst te kiezen voor **één kaderovereenkomst ecologische diensten voor alle landbouwers**.

¹⁴ Art.6. 4. “Indien een plan of project, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd, neemt de Lid-Staat alle nodige compenserende maatregelen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. De Lid-Staat stelt de Commissie op de hoogte van de genomen compenserende maatregelen.”

Daarbij kan voortgebouwd worden op de hele rits aan vergoedingen en beheersovereenkomsten die nu al voorzien zijn in het kader van het Programma voor Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen (PDPO II 2007-2013)¹⁵. Maar Vlaanderen kan ook verder gaan (in afwachting dat ook het Europees plattelandsbeleid ook verder verduurzaamd wordt).

Landbouwers of andere grondeigenaars zouden moeten vergoed worden voor één of meer van de volgende ecologische diensten:

1. **de agromilieumaatregelen met het oog op biodiversiteit en natuur:** het bestaand stelsel van beheersovereenkomsten voor landbouwers is een eerste aanzet tot het daadwerkelijk honoreren van ecologische diensten. Het gaat om overeenkomsten tussen de Vlaamse Landmaatschappij en landbouwers *“waarbij de landbouwer zich er vrijwillig toe verbindt om gedurende een bepaalde termijn één of meer beheerspakketten uit te voeren tegen betaling van een beheersvergoeding”*. Het gaat dan om doelstellingen zoals soortenbescherming, perceelrandenbeheer, het herstel, de ontwikkeling en het onderhoud van kleine landschapselementen, het botanisch beheer, de erosiebestrijding en het verbeteren van de kwaliteit van oppervlakte-en grondwater.
2. **de agromilieumaatregelen met het oog op milieuvriendelijke landbouwproductie-methoden:** bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij kunnen subsidies aangevraagd worden voor mechanische onkruidbestrijding, voor vlinderbloemige gewassen, voor biologische landbouw, voor milieuvriendelijke sierteelt, voor groenbedekking en voor de toepassing van de verwarrings- of feromontechniek ter bestrijding van de fruitmot in de pitfruitteelt.
3. **actief natuurbeheer:** landbouwgronden kunnen een echt groene bestemming krijgen. De landbouwer heeft in dat geval recht op een vergoeding voor de geleden plan- of kapitaalschade. Het toekennen van deze planschadevergoedingen (cfr. decreet RO) kan in meer positieve zin beschouwd worden als een vergoeding voor het vrijwaren van passieve ecosysteemdiensten (natuurwaarden in stand houden). Waar mogelijk willen we die schadevergoedingen combineren met actieve stimuli voor de opwaardering van open ruimte of natuurontwikkeling (vergoeding voor actieve ecosysteemdiensten).
4. **waterbeheer:** vergoeding voor landbouwgronden voor het waarborgen van een waterbergende functie, en zeker voor gronden die een functie krijgen als mogelijke gecontroleerd overstromingsgebieden
5. **CO₂-opslag:** in de ‘low carbon’-economie van de toekomst wordt dit allicht de belangrijkste vergoeding. Landgebruik wordt dan meer en meer aanzien als een bepalende factor in het klimaatbeleid. In een zero carbon- scenario voor Vlaanderen¹⁶ zou:

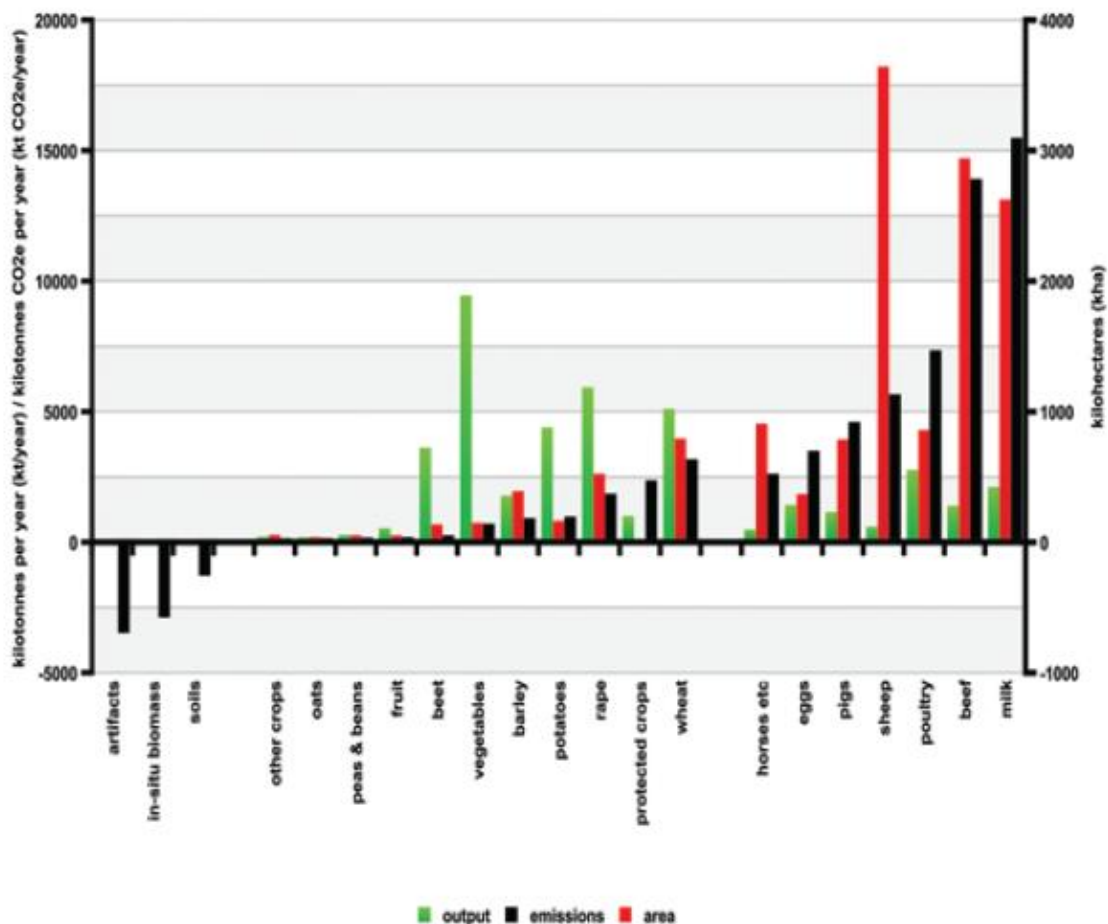
¹⁵ : dit programma werd officieel goedgekeurd door Europa. Daardoor is een bedrag van 224,5 miljoen euro € - cofinanciering ter beschikking om de leefbaarheid van het platteland en de landbouwsector in Vlaanderen te verbeteren.

¹⁶ We volgen hier de keuzes die gemaakt werden in het uitmuntend rapport ‘Zero Carbon Britain 2030’ van het Centre for Alternative Technology in het VK : zie : <http://www.zerocarbonbritain.com/>

- veel meer ingezet worden op binnenlandse productie (minstens 75%)
- er een belangrijke aanmoediging zijn voor de omschakeling van productie met hoge uitstoot van broeikasgassen ($\text{CO}_2 - \text{CH}_4 - \text{N}_2\text{O}$) en landgebruik naar lage uitstoot van BKG en laag landgebruik (zie schema)¹⁷
- er een aanzienlijke vergoeding zijn voor elke opslag (sequestratie) van CO_2 door bv. inrichting als veen- of graslanden, door bebossing, door de teelt van energiegewassen, door de inrichting van kunstmatige biomassa- silo's of door bodemverbetering via houtskool.

Daarnaast zijn nog andere tegemoetkomingen nodig, die deze reeks versterken voor diervriendelijke teelt.

Fig. 7.3a Agricultural production, land intensity and greenhouse gas emissions

¹⁷ Daarbij kan het zo nodig ook gaan om een “warme sanering” van sectoren – uitstapregelingen zoals ooit al doorgevoerd voor de varkenssector

Om tot een dergelijke meer systematische vergoeding van ecologische diensten te komen, kan vertrokken worden van een kwantitatieve en kwalitatieve uitbreiding van bestaande vergoedingen en beheerovereenkomsten :

- De vergoedingen dienen opgetrokken te worden, zeker voor gronden die een groene bestemming of overdruk gekregen hebben (VEN of IVON) of die in speciale beschermingszones liggen (vogel-en habitatrictlijngbieden). Op termijn kan bekeken worden met de landbouworganisaties of de planschadevergoedingen niet geheel geïntegreerd worden in dit soort van overeenkomsten.
- Bovendien willen we de overeenkomsten aantrekkelijk maken voor alle landbouwbedrijven. Toenmalig milieuminister Hilde Crevits betoonde zich eind vorige legislatuur erg gelukkig dat 3.500 landbouwers zo een overeenkomst afsloten in de periode 2000-2006. Maar in 2005 telde Vlaanderen zo'n 34.410 landbouwbedrijven. Dat wil zeggen dat slechts één op tien landbouwers op deze wijze mee zorg draagt voor natuur en groen. In onze optiek zijn alle landbouwers ook voor een deel behouders van open ruimte en natuur- en milieuzorgers. Landbouw wordt meer en meer ook milieubouw. Het zou dus een goede zaak zijn als met veel meer landbouwbedrijven een overeenkomst zou kunnen bereikt worden rond een vergoeding voor ecologische diensten. In feite zouden dergelijke beheerovereenkomsten best voor alle landbouwgebieden (ongeacht de ruimtelijke bestemming) afgesloten worden.

Om deze vergoedingen te **financieren** dienen de huidige middelen voorzien bij de VLM of via plattelandsontwikkeling aanzienlijk uitgebreid te worden. Deze discussie zal ook Europees moeten gevoerd worden:

- Binnen landbouw zelf zijn grondige verschuivingen nodig: bestaande subsidiestelsels worden geheroriënteerd in de richting van duurzame landbouw, zo bijv. de middelen van het Vlaams Landbouw Investeringsfonds (VLIF). Ook de bedrijfstoelagen en het systeem van toeslagrechten kan vergroend worden.
- Het braakleggingstoelagerecht kan omgevormd worden tot een meer algemene regeling om de natuurlijke veerkracht van bodems te beschermen of te herstellen (door steun voor wisselteelten – tijdelijk braak liggen – inbreng van natuurlijke bodemverbeteraars (herstel koolstofgehalte) – bestrijding van erosie).
- Daarnaast stelde Groen! vroeger al voor om een deel van de opbrengst van de activeringsheffing op onbebouwde percelen (voorzien in het decreet grond- en pandenbeleid) onder te brengen in een Groenfonds om daarmee investeringen in groene ruimte en natuur mee te financieren.

b. Financiering van natuurbehoud en –ontwikkeling in derde landen

In de geest van Rio is concrete solidariteit nodig tussen Noord en Zuid om de wereldwijde uitdagingen op vlak van klimaat en het uitsterven van soorten, aan te gaan.

Ter voorbereiding van de klimaatconferentie van Kopenhagen was er een consensus onder NGO's dat er een transfer nodig was van minstens 120 miljard € van Noord naar Zuid (35 miljard € voor Europa, meer dan 1 miljard € voor België, zeker een half miljard voor Vlaanderen...) en dat bovenop de gewone uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking, om extra inspanningen in het Zuiden op vlak van mitigatie (beperking uitstoot broeikasgassen), adaptatie (bescherming tegen de gevolgen van de klimaatverandering) of het tegengaan van ontbossing (REDD¹⁸). Voor het realiseren van de doelstellingen van het Biodiversiteitsverdrag (CBD) zijn vergelijkbare inspanningen nodig, die gedeeltelijk kunnen samenvallen (cf. REDD), maar die anderzijds ook een eigen logica kunnen hebben (behoud van specifieke soorten of natuurwaarden – los van de vraag naar CO₂-opslag).

Net als voor het klimaatbeleid waarschuwt de internationale milieubeweging ook hier voor een overmatig vertrouwen op 'alternatieve of flexibele financieringsystemen'¹⁹ zoals bijv. "habitat banking" of "biodiversity offsetting": het compenseren van vernietigde natuurwaarden door het elders opnieuw creëren van natuurwaarden. Natuur of ecosystemen zijn niet zonder meer samendrukbaar of inwisselbaar. Het creëren van nieuwe natuur of ecosystemen ("ecological restoration") dient zeker aangemoedigd te worden, maar eerder als additionele doelstelling, niet ter compensatie van het verder opofferen van al bestaande natuur. Zeker als de natuurvernietiging plaats vindt in rijkere landen in het noorden en de compensatie wordt afgekocht in armere landen in het Zuiden.

(8) Werk maken van een groen netwerk

Om uit de economische crisis te raken en tegelijk ook uit de ecologische crisis (klimaatverandering, uitputting hulpbronnen, verlies aan biodiversiteit) is er nood aan een Groene New Deal. Door een neo-keynesiaans programma van overheidsinvesteringen kan tegelijk de economie terug aangezwengeld worden en het milieu verbeterd worden.

Een belangrijk onderdeel van een dergelijk investeringsprogramma, wordt gevormd door investeringen in "green infrastructure" in uitvoering van de Vogel-, Habitat en de Integrale Water- richtlijn, m.n. een natuurlijk netwerk van groene verbindingsgebieden, klimaatbuffers en overstromingsgebieden en de mitigatie van bestaande transportinfrastructuur (bv. snelwegen en spoorwegen).

PPS-projecten voor actieve natuurontwikkeling

¹⁸ REDD = "Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries"

¹⁹ In het kader van de biodiversiteitsconventie wordt gedacht aan de ontwikkeling van GDM : 'green development mechanisms'

Voor de ontwikkeling van natuur en het vrijwaren van open ruimte, zien we ook een rol weggelegd voor de privé. We pleiten voor doorzichtige en democratisch gestuurde PPS-projecten op vlak van het herwinnen van ruimte en van het herstel van natuurwaarden. Tegenover een vermeerdering van ecologisch kapitaal dient een economische vergoeding te staan. Voor een groen economisch herstelbeleid is inzetten op het herstel of zelfs de verrijking van natuur, milieu, landschap de meest lonende investering op termijn. Van enkele honderden MINA-werkers moeten we komen tot enkele duizenden. Tegelijk kan ook het inkomen van landbouwers fors ondersteund worden. Want er is meer dan werk genoeg in Vlaanderen als we ons niet vergenoegen met het saneren van vervuiling en het behoud van wat er aan natuur overblijft, maar als we echt beslissen tot een ecologisch offensief: het herwinnen van milieuwaarden die verloren zijn gegaan.

Concreet denken we aan volgende groet groene infrastructuurwerken in Vlaanderen:

3.1. Realisatie van groene corridors

Groen! wil extra stimuli voor **ecolinten** (natuurverbingsgebieden) die doorheen alle ruimtelijke bestemmingszones kunnen lopen.

Om soorten te laten overleven hebben ze voldoende leefruimte nodig. Vlaanderen raakt steeds meer versnipperd. Daardoor worden verbingsgebieden tussen natuurgebieden bijzonder kostbaar. Door de klimaatverandering is de nood aan deze verbindingen nog groter geworden. Door klimaatverandering gaan soorten immers migreren. Om dit mogelijk te maken moeten de afstanden ook echt overbrugbaar zijn, mogen er geen onoverkomelijke barrières zijn. Zo maken we de evacuatie van bedreigde soorten mogelijk ²⁰.

De combinatie van versnippering en klimaatverandering is vooral nadelig voor soorten die kieskeurig zijn in hun leefgebiedkeuze of slechts kleine afstanden af kunnen leggen tussen leefgebieden. Dit zijn bijvoorbeeld bestuivers van planten, en veel vlinders, sprinkhanen, amfibieën en reptielen. Een goede natuurlijke structuur met “robuuste” verbindingen is de eerste en belangrijkste voorwaarde om migrerende soorten te redden.

Daarnaast is het verstandig extra maatregelen te nemen om de **veerkracht** van de natuur bij klimaatverandering te vergroten en de soortenrijkdom op peil te houden:

- versneld uitvoeren robuuste verbindingen;
- versnelde aanpak van plannen voor het tegengaan van verdroging en versnippering;
- meer en grotere eenheden natuur;
- vergroten interne heterogeniteit binnen natuurgebieden;
- inbedden van de natuurlijke structuur in een **klimaatmantel**. Dat is een zone rond de natuurgebieden met meerdere vormen van geïntegreerd landgebruik, zoals

²⁰ Natuur en klimaatverandering. Wat kan het natuurbeleid doen?, Alterra, juli 2006 : http://library.wur.nl/file/wurpubs/LUWPUBRD_00347547_A502_001.pdf

natuur, landbouw, waterhuishouding en recreatie. Een dergelijke beschermingszone kan bijdragen aan de veerkracht van de natuur en de soorten in de natuurlijke structuur.

3.2. Realisatie van gecontroleerde overstromingsgebieden

Een goed adaptatiebeleid (bescherming tegen de gevolgen van de klimaatverandering) zal ook alle kansen te baat nemen om de biodiversiteit te bevorderen. Het aanleggen van overstromingsgebieden biedt unieke kansen om aan natuurontwikkeling te doen en aan ecologisch herstel te doen.

3.3. Aanleg van klimaatbuffers

Natuurgebieden kunnen bescherming bieden tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Ze kunnen dienst doen als multifunctionele **klimaatbuffers**.

Bossen houden de temperatuur vast, en temperen dus de temperatuurschommeling; laaggelegen weilanden zijn ideale overstromingsgebieden, meanderende beken kunnen veel meer water opslaan dan rechtgetrokken en ingebuisde sloten. Zandbanken vormen een natuurlijke golfbreker en voorkomen kusterosie,... In al die gevallen buffert de natuur ons tegen de gevolgen van de klimaatverandering: extreme temperaturen, extreme neerslag,...

Als we ons willen bufferen tegen de klimaatcrisis, dan moeten we dringend investeren in die buffers. Zeker in een land als Vlaanderen, waar die bufferende werking tot omzeggens nul gereduceerd is. Ten eerste moet er ruimte voor voorzien worden. Oppervlakte dus: vele vierkante kilometers. En ten tweede moeten natuurlijke processen weer meer kans krijgen: overstromingen, veranderende vegetaties...

Daarnaast moet er ook geïnvesteerd worden in het behoud van biodiversiteit. Hoe groter de verscheidenheid van dieren en planten, des te meer ecosystemen, waarvan ook wij afhankelijk zijn, de schokken van de volgende eeuwen zullen overleven. Natuurlijk hangt dit punt nauw samen met de oppervlakte. Hoe meer ruimte voor kwaliteitsvolle natuur, des te meer biodiversiteit.

Natuurlijk is een eenzijdige inrichting van natuurgebieden als klimaatbuffer in een land waar de grond al zo schaars is, niet evident. Het is daarom van belang dat de buffergebieden ook plaats bieden aan bijvoorbeeld recreatie, wonen en werken. Het is de bedoeling dat ook die sectoren een duurzaam en klimaatbestendig karakter krijgen.

Een adaptatiebeleid moet daarom prioritair terug ruimte bieden aan de natuur.

Dat kan op verschillende manieren:

3.3.1. Waterhuishouding

Om overstromingen en verdroging te vermijden is het belangrijk dat water ruimte krijgt en dat het water zo lang mogelijk vastgehouden wordt op de plaats waar het valt. Water moet de kans krijgen te infiltreren in de bodem (ontharding).

Er moeten voldoende oppervlaktes voorzien worden die nat mogen zijn. Beken moeten weer meanderen, en de oevers moeten natuurlijker ingericht worden. De oevers moeten natuurvriendelijk ingericht worden. Natuurlijke elementen zoals planten, bomen in beken of greppels kunnen de afstroom van het water vertragen waardoor de grond beter water kan absorberen.

Langs de benedenstroomse gedeeltes van de rivieren moet er meer ruimte zijn voor overstromingen.

3.3.2. De Kust

Door de klimaatverandering krijgen de kustgebieden te maken met drie soorten impact: overstromingen bij stormen, erosie van de kust en het feit dat natuurlijke vochtige gebieden verdwijnen of verder naar het binnenland verschuiven. Er zijn ook nog andere gevolgen mogelijk, zoals een stijging van het grondwaterpeil en een verzilting van de bodem en van het grondwater.

Duinen zijn een natuurlijke vorm van kustverdediging. Ze voorkomen dat het zeewater in de laaggelegen polders stroomt. Het is belangrijk om een stevige duinengordel te voorzien. Het is van belang om de duinen regelmatig aan te sterken, en om de duingordel waar nodig uit te breiden. Ook zandbanken zijn cruciaal, om de kracht van de zeestromen te temperen. Door de ophoging van zandbanken (zoals voorzien in (de eerste fase van) het plan 'Vlaamse Baaien 2100') kan men een belangrijke klimaatbuffer scheppen.

3.3.3. Bossen

Bomen zijn een zeer essentieel wapen tegen de opwarming van de aarde. Met behulp van de zon zetten bomen CO₂ om in zuurstof en biomassa. Ze bieden beschutting tegen de warmte. Door hun grote kruinen houden zij het felle zonlicht tegen, wat er voor zorgt dat grond koel blijft. Afkoeling is een proces dat de aarde en ook wij goed kunnen gebruiken. Het maakt het mogelijk dat bijvoorbeeld koudeminnende organismen de warme zomers toch kunnen overleven.

Bossen en planten houden de bodem intact bij zware stormen, op die manier voorkomen ze modderstromen. Bomen en andere vegetatie kunnen ook een buffer vormen tegen zware stormen: de vegetatie absorbeert de energie van de storm waardoor de storm minder krachtig wordt.

3.3.4. Grotere natuurgebieden

We kunnen het vermogen van de natuur om zich aan te passen aan de klimaatverandering versterken door de versnippering te verminderen. Dit betekent grotere gebieden, een betere natuurlijke verbinding tussen die gebieden, en een optimale inrichting van de natuurgebieden. Het is daarbij onder andere belangrijk dat er binnen 1 gebied verschillende gradiënten voorkomen (droog – nat), zodat dieren en planten ten tijde van extreme weersomstandigheden toch nog een gepaste plaats vinden, en hun overlevings- en voortplantingskansen vergroten.

Die grotere natuurgebieden openen trouwens meteen heel wat perspectieven voor toerisme in eigen land.

(9) Aanpassing van lijninfrastructuur

Wegen en spoorwegen dienen zo groen mogelijk ingebed, ingepakt te worden: om de leefbaarheid voor de mensen en voor andere soorten te vrijwaren. Het voorzien van natuurlijke groenschermen en waar mogelijk groene overkappingen kan daartoe bijdragen.

De vele lijninfrastructuur (wegen) in Vlaanderen ligt mee aan de bron van de versnippering. Beheerders van wegen zouden consequent moeten inzetten op ontsnipperingsmaatregelen en waar mogelijk moeten werken met ecoducten, ecotunnels, rasters.

Er kan ook nog veel meer ingezet worden op ecologisch bermbeheer, zowel bij het beheer van auto- als van spoor- en waterwegen.

(5) Werk maken van milieu-kwaliteit en soortenbescherming

Vervuilende stoffen zijn het schadelijkst voor kwetsbare groepen in de bevolking zoals kinderen en ouderen. Ook in de natuur zijn er generalisten en specialisten. Net die specialisten krijgen het moeilijk en worden vaak het meest getroffen. Veel planten en dieren gaan volledig ten onder aan de vervuiling, verzuring, vermesting en versterking.

In Vlaanderen neemt de landbouw gelukkig nog steeds de grootste grondoppervlakte in. In het RSV is er voor landbouwdoeleinden 750.000 ha gegarandeerd. Net daarom is het van het grootste belang dat dit landbouwlandschap een zeer goede basismilieu-kwaliteit heeft. Door de overbesteding zitten we nog altijd met veel te veel nitraten en fosfaten in ons water. De vaststellingen uit het laatste Natuurrapport (2007) zijn ronduit vernietigend:

** De emissie van stikstof en fosfor naar het natuurlijk milieu in Vlaanderen behoort tot de hoogste van Europa.*

** Het huidige depositieniveau is te hoog voor duurzame instandhouding van de biodiversiteit in 92 % van de oppervlakte vermestinggevoelige natuur in Vlaanderen.*

** Met het gevoerde beleid worden noch de plandoelstellingen inzake natuurgerichte milieu-kwaliteit van het MINA-plan 3, noch de doelstelling inzake de instandhouding van kwetsbare habitats van de Habitatrictlijn, noch de doelstelling inzake de goede ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren in 2015 van de Kaderrichtlijn Water gehaald.*

	MINA 4	Actuele toestand
Areaal natuur met te veel verzuring	20% tegen 2015	45% (2006)
Areaal natuur met teveel vermesting (stikstofdepositie)	65% tegen 2015	91%

Gezien de barslechte waterkwaliteit is een versoepeling van de vergunningenstop voor bio-industrie voor Groen! absoluut niet meer te verantwoorden.

Als we tegen 2015 minimaal een goede waterkwaliteit willen halen wat de concentraties fosfor in water betreft (doelstelling van het Natuurrapport), dan is een forse bijsturing van het beleid nodig. Dan mogen we niet kiezen voor de schaalvergroting en de bouw van 'megastallen'. Heel Vlaanderen is na lang aandringen van Europa tot kwetsbaar gebied verklaard. Nu moeten we er ook naar handelen en niet alles zetten op het verkrijgen van uitzonderingen (derogatie) van Europa. Het voortgangsrapport van de mestbank maakt duidelijk dat de problemen nog steeds niet van de baan zijn. En alle heil verwachten van de mestverwerking is onrealistisch gezien de gebrekkige monitoring en opvolging door Vlaanderen en de problemen die blijven bestaan met de effluentlozingen.

Investeren in onze waterkwaliteit is nodig voor het overleven van onze eigen natuur.

Het verminderen van pesticiden in de landbouw en het lokaal beleid inzake pesticidenreductie is ook een absolute voorwaarde om aan herstel van biodiversiteit in Vlaanderen toe te komen. Als een Frans onderzoek aantoont dat bijen meer honing produceren in een stedelijke omgeving (op een appartement) dan op het platteland dan zegt dit al veel over de milieukwaliteit van de landelijke omgeving.

Meer milieuvriendelijke en biologische landbouw is nodig als de natuur ons lief is. Wat het percentage biologische landbouw betreft, staan we in Vlaanderen met de billen bloot. We raken absoluut achterop t.o.v. Europa.

Instandhoudingdoelstellingen

Door een goede monitoring, een actief natuurbeheer op Vlaams en op lokaal niveau en door de inzet ook van economische steunmechanismen dienen de instandhoudingsdoelstellingen zoals die Europees werden vastgelegd voor habitats en soorten gehaald te worden. Op basis van een regelmatige rapportering moet kort op de bal kunnen gespeeld worden en snel bijgestuurd, worden als doelstellingen buiten het bereik blijven.

De Vlaamse regering zette dit jaar die gewestelijke doelstellingen om in Vlaams beleid.

Omgekeerd, is een specifiek beleid nodig om invasieve soorten te monitoren en hier rond zo nodig een bestrijdingsbeleid op te zetten, op basis van ecologische bestrijdingsmethoden. Het kan nodig zijn hier rond specifieke expertise bijeen te brengen naar het model van het Kenniscentrum Dierplagen in Nederland. In het kader van een adaptatiebeleid is voldoende aandacht nodig voor de toename van invasieve soorten door de klimaatverandering.

Een verdere samenwerking met en ondersteuning van de terreinbeheerders (Natuurpunt en Agentscha Natuur en Bos) is broodnodig. Zij hebben de expertise en deskundigheid die nodig is om de doelstellingen te halen. Lifeprojecten in de Kempen en in Limburg (Grensmaas) zijn voorbeelden hoe het wel kan.

(6) Werk maken van biodiversiteitbeleid op lokaal niveau

Er is nood aan een offensief plan voor meer natuur en biodiversiteit in elke gemeente. De GNOP's dienen terug in ere hersteld te worden. De ondersteuning via de samenwerkingsovereenkomsten milieu met de gemeenten (thema 8. Natuur) kan opgevoerd worden. Zonder veel "planlast" moet er op resultaten gemikt worden en dit op de zeer korte termijn.

We denken aan volgende lokale doelstellingen:

- **Normen voor groene leefbaarheid voor de bewoners**

Recht op basisgroen: ieder bewoner heeft recht op woongroen op max. 150 meter, op wijkgroen op max. 400 meter. Elke bewoner heeft op wijkniveau recht op 10 m² groen. Waar deze norm niet gehaald wordt, wordt een offensief groenontwikkelingsplan opgemaakt op wijkniveau. Begroeningspremies per vierkante meter voor gevelgroen, groene daken of het vergroenen van verharde voortuinen. Natuurvriendelijk tuinbeheer wordt gepromoot. Gemeenten werken mee aan bosbehoud en bosuitbreiding, zodat ten hoogste op fietsafstand een (stads)bos toegankelijk is, door zelf bos aan te planten, door op zoek te gaan naar locaties voor bosuitbreiding, door te verhinderen dat bestaande bossen verdwijnen of in het slechtste geval ontbossing te compenseren op het grondgebied van de eigen gemeente.

- **Een positieve zuurstofbalans per gemeente**

Bomen en planten op het grondgebied van de gemeente zorgen voor meer zuurstof en halen fijn stof uit de lucht. Het plan voor meer openbaar groen in de gemeente wordt maximaal afgestemd op de gezondheid van de bewoners. De gemeente steunt haar inwoners om zoveel mogelijk verloren plekken te vergroenen. Tijdelijk braakliggende gronden kunnen gebruikt worden als bijvoorbeeld moestuintjes. Elke gemeente maakt een offensief groendaken-plan op voor de eigen gebouwen. Gezinnen die een groendak aanleggen, krijgen een zuurstofpremie (b.v. X aankoopbonnen voor tuincentra).

- **Groene vingers/groene verbindingswegen / blauwe aders**

De ambitie van elk GNOP dient te zijn de resterende plekken natuur in de gemeente te verbinden en maximaal te versterken. Door verharde wegen te ontharden, door beken uit rioolbuizen te halen. Dit kan perfect samengaan met de aanleg van vrijliggende wegen voor zachte weggebruikers (trage wegen), in de eerste plaats voor kinderen.

- **Soortenbescherming in elke gemeente**

Gemeenten kunnen zorgen voor de opmaak van lokale rode lijsten voor de eigen gemeente en een actieplan om lokaal bedreigde soorten te beschermen of soorten die in de gemeente verdwenen zijn, terug uit te zetten (herintroductie van uitgestorven soorten). Dagvlinders, bijen en huismussen worden als testcase naar voren geschoven.

Aanplantingen met streekeigen en standplaatsgeschikte bomen, aandacht voor besragende planten voor de vogels en voor insecten- en vlindervriendelijke heesters maken deel uit van het dagelijkse beleid van een gemeente. Exoten worden geweerd.

- **Vergroening van wijken in samenspraak met bewoners**

Gemeenten duiden de wijken aan waar de nood hoog is en zetten een traject uit om tot meer duurzaam groen te komen in de wijk samen met de bewoners. Waar mogelijk mondt dit uit in buurtcontracten: burgers die zelf mee groen in hun buurt gaan beheren en die geïnformeerd worden over de streekeigen soorten en het nut ervan.

- **Meer natuurreservaten en natuurgebieden.**

Gemeenten kunnen eigen terreinen beheren als natuurgebied en laten erkennen als natuurreservaat, maar vooral ook verenigingen ondersteunen, bijvoorbeeld financieel, door materiaal ter beschikking te stellen, gronden in beheer te geven, te helpen bij inrichtingswerken om bestaande natuurgebieden toegankelijk te maken.

- **Natuur in landbouwgebieden, op bedrijventerreinen en in recreatiegebieden**

Gemeenten moedigen private eigenaars en grondgebruikers aan om de natuur ook op hun gronden kansen te geven (vergunningen, sensibilisering, specifieke subsidiereglementen, bv. voor zwaluwnesten, knotten van wilgen,...)